

Indhold:

Læringsstrategier kursus

1. Læringsstrategier definition: generelt om begrebet
2. Receptive og produktive færdigheder. Definition af de to begreber.
3. Skematisk oversigt over læringsstrategier
4. Oversigt over opgavetyper. Her uddybes nogle af punkterne fra Skematisk oversigt
5. Eksempler på opgavetyper. Her gives konkrete eksempler til brug i undervisningen. Nummerering er i overensstemmelse med 3 og 4.
6. Spørgeskema til eleverne om læring. Kan bruges til at bevidstgøre eleverne om læring og til at diskutere mere og mindre hensigtsmæssige arbejdsmetoder. I tilknytning hertil er der en oversigt over læringsstil (lørnertyper)
7. Læringsstil. Samme oversigt som i Spørgeskema til eleverne
8. Lidt teori om intersprog... Forklarer begreberne intersprog, deklarativ viden og procedureviden
9. Øvelse til at vise eleverne forskellen på deklarativ viden og procedureviden. Der gives 4 forskellige måder at arbejde med en (litterær) tekst på. De første eksempler træner grammatiske bøjninger og udenadslære, de sidste lægger op til at eleverne arbejder selvstændigt og selv stiller spørgsmål til teksten.
10. Oversættelser. Morsomme!/? eksempler på engelsk og tysk på, hvordan man *ikke* skal anvende en ordbog.
11. Gode råd til eleverne om lytning og læsning
12. Den gode sprogindlærer: gennemgår hvilke strategier den gode sprogindlærer benytter, kan vise eleverne, at det er vigtigt at turde give sig i kast med kommunikationen.
13. Litteraturliste

LÆRINGSSTRATEGIER – DEFINITION

En læringsstrategi er en plan for, hvordan man handler (mentalt), for at nå et bestemt læringsmål. (Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien)

For at eleverne kan anvende egnede læringsstrategier må de være sig læringsmålet bevidst.

Man skelner mellem *direkte* og *indirekte læringsstrategier*

Direkte læringsstrategi: en kognitiv strategi. Omhandler det stof, der skal læres, f.eks. analyse af sætninger, optimalt ordforrådsarbejde mv.

Indirekte læringsstrategi: bidrager indirekte til at skabe forudsætninger for en effektiv læring.
omhandler planlægning og evaluering af egen læring;
de affektive aspekter ved læringen, f.eks. hvordan man fremmer motivationen og begrænser stress,
samt de sociale aspekter: hvordan man samarbejder med andre om læring.

RECEPTIVE OG PRODUKTIVE FÆRDIGHEDER

RECEPTIVE FÆRDIGHEDER: at høre og læse

PRODUKTIVE FÆRDIGHEDER: at tale og skrive

Forskel på passivt og aktivt ordforråd, på at kunne forstå en grammatisk konstruktion og at kunne bruge den i ens eget sprog.

MEN: Forståelse er på ingen måde passiv, den forudsætter en række kognitive og interaktive processer. (Ulrika Tornberg: Sprogdidaktik)

Eksempler:

- bottom up/top down-processer
- eksempel med læsning af ekstemporaltekster
- lytteøvelser og forberedelse til dem
- læsning af tekster og forberedelse til dem

SKEMATISK OVERSIGT OVER LÆRINGSSTRATEGIER

NB! DER FINDES TO HOVEDKATEGORIER:

A) LÆRINGSSTRATEGIER

B) SPROGANVENDELSESSTRATEGIER

LÆRINGSSTRATEGIER

> Direkte (kognitive) strategier

1. Hukommelsesstrategier	Eksempler
1.1. Etablere mentale forbindelser	<ul style="list-style-type: none"> - danne ordgrupper - skabe associationer
1.2. Billede og lyd	<ul style="list-style-type: none"> - anvende billeder - lave mind-map - udnytte lyd-ligheder
1.3. Repetere	<ul style="list-style-type: none"> - anvende ordkartotek -
2. Strategier til sprogarbejde	
2.1. Strukturere	<ul style="list-style-type: none"> - markere i teksten - lave notater - disponere (skrivning) - sammenfatte
2.2. Analysere og anvende regler	<ul style="list-style-type: none"> - analysere ord og udtryk - sammenligne sprog med hinanden - opdage regelmæssigheder - anvende regler
2.3. Øve	<ul style="list-style-type: none"> - opdage faste vendinger og anvende dem - opdage sætningsmønstre og anvende dem - kommunikere på fremmedsproget
2.4. Anvende hjælpemidler	<ul style="list-style-type: none"> - slå op i ordbog og grammatik

> Indirekte strategier

3. Strategier til at styre egen læring	<ul style="list-style-type: none"> - styre egen læreproces - kontrollere, at man har opnået de satte mål - opstille mål for fremtidig læring
4. Affektive læringsstrategier	<ul style="list-style-type: none"> - føre dagbog over læring - høre musik
5. Sociale læringsstrategier	<ul style="list-style-type: none"> - lære at bede om forklaringer på fremmedsproget - spørge om en ytring er korrekt - bede om korrektion

6.SPROGANVENDELSESSTRATEGIER

6.1.Udnytte viden	<ul style="list-style-type: none">- danne og afprøve hypoteser- gætte betydning ud fra konteksten- gætte betydning ud fra ordslægtskab
6.2.Udnytte alle til rådighed stående midler	<ul style="list-style-type: none">- slå over i modersmål- bede om hjælp til at forme ytringer- bruge mimik og gestik- undgå bestemte emner- skifte emne- opfinde ord (ud fra kendskab til sprogets ordstruktur)- indsætte 'tomme' ord (ting, dims)- anvende omskrivning og synonymer

Fra: Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien

OVERSIGT OVER OPGAVETYPEN

Ad 1.1. Etablere mentale forbindelser

- arbejde med ordfamilier og temaer
- odd-one-out (en række glosor om et tema, én glose passer ikke ind)
- antonymer og synonymer
- indsætte en række ord på en skala fra + til –
- finde associationer til svære glosor eller sætninger

Ad 1.2. Billede og lyd

- mind-map
- sammenligne med andre sprog : En meget underholdende gennemgang findes i: Helene Uri: Majonæsekrig og radiser fra nedent, kap. 10. Endvidere i Dahlgreen m.fl.: Sprog på tværs, kap. 4 og 5, hvortil der er knyttet et væld af opgaver.
- konkret poesi

Ad 1.3. Repetere

- klassens ordkartotek
- på skift lade eleverne præsentere nogle glosor (opfindsomt)
- arbejde med rim

Ad 2.1. Strukturere

- læsestrategier
- lyttestrategier

Ad 3: Strategier til at styre egen læring

Læreren laver en række plancher med de vigtigste grammatiske emner. Hver planche er delt op i tre spalter med +, - og 'vil lære'

Når eleverne får en stil tilbage, har læreren markeret, hvad den enkelte elev kan og ikke kan. Eleven skriver sig derefter på plancherne under hhv. + = det kan jeg, - = det kan jeg ikke, 'vil lære' = det vil jeg forbedre i næste stil. Derefter gælder det om at flytte sit navn fra 'vil lære' til +. (efter idé fra Erik Wikkelsø, Borupgaard Amtsgymnasium)

Ad 6.4: Udnytte alle til rådighed stående midler

Kommunikationsstrategier ifølge Ulrika Tornberg

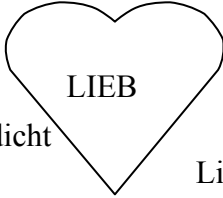
- Omskrivning:** Man beskriver eller definerer et ord, man mangler
(milk = drink you get from a cow)
- Parafrase:** Man siger det, man vil, med en anden konstruktion
(man ist ausgestossen = wenn man allein ist, wenn alle anderen miteinander sprechen, nur ist man selbst allein)
- Transfer:** Påvirkning fra modersmålet eller andre fremmedsprog
(je sais Jean fra engelsk I know Jean / korrekt je connais Jean)
- Foreignizing:** Man laver engelske / franske / spanske / tyske ord ud af et ord på modersmålet. (udstødt = ausgestotten)
- Oversættelse:** Man oversætter ord fra modersmålet til målsproget
(smørflue = det engelske ord butterfly)
- Orddannelse:** Man danner nye ord på målsproget ved hjælp af ord, man allerede kan (air ball i stedet for balloon)
- Indskrækning:** Man siger mindre end man egentlig vil
- Undgå emne:** Man skifter emne eller tier
- Slår over i dansk:** Spørger på dansk
- Dropper ytringen:** Man giver op

Fra: Ulla Pedersen og Elisabeth Østergaard

EKSEMPLER PÅ OPGAVER

Ad. 1.1. Etablere mentale forbindelser:

Ordfamilier:				
sich verlieben			lieber	lieben
	Liebhaber			Tierliebe
Liebeslied		Liebling		liebenswert
	Liebesbrief		Liebe	Liebling
Lieblingsfarbe		Liebesgedicht		
liebenswerterweise		lieblos		Liebeskummer
	liebepoll			lieblich

fra Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien

Sorteringsopgave: (til Johan Peter Hebel: Unverhofftes Wiedersehen (Østerlind: Deutsche Romantik)

Ordne die Vokabeln in Gruppen ein:

Bergmann - hinrichten - Braut - Krieg - erobern - trauern - Liebe - Bergwerk - Grab - Pfarrer - Tod - bombardieren - Leichnam - Verlobte - tot - ausgraben - - ins Grab gehen - weinen - Hochzeit - Totenkleid - Kirchhof - sterben

Gib ihnen danach Überschriften und schreibe sie in das Schema ein:

Überschrift 1	Überschrift 2	Überschrift 3	Überschrift 4
.....
.....
.....

Vergleiche deine Liste mit der deines Nachbarn/deiner Nachbarin, und diskutiert eure Wahl, wenn ihr uneinig seid.

Sorteringsopgave:

Hvad passer sammen?

Elevator – assistent – konvolut - bus – gas – kasse – madvarer – olie – lejlighed – pakke – pas – etage – sporvogn – strøm – S-tog – sælger – told

Grænse	Opvarmning	Højhus	Posthus	Supermarked	Trafik
	<i>Gas</i>		<i>Kasse</i>		

Fra Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien

Finde associationer:

Vælg 5 ord i teksten, som du synes er svære. Diskutér i grupper på 3 – 4 personer, om I kan finde danske (eller engelske/tyske/franske/spanske) ord eller sætninger, der giver en association. Skriv idéerne ned og kig på dem i starten af de næste 3 timer.

Ad 1.2. Billede og lyd

Sammenhæng mellem tyske og danske lyde

TYSK

au : Haus, Maus, lauern
bauen
ei: leiden, beißen, weiß
heiß, Bein, weiß
t: Mutter, Tag, Tochter
ck: Rücken, Mücke
ie: Stier, Tier, frieren
sch: schön, Busch, Schein,
schießen, schreiben

DANSK

u: hus, mus, lure
bygge
i: lide, bide, hvid
hed, ben, ved
d: moder, dag, datter
g: ryg, myg
y: tyr, dyr, fryse
sk: skøn, busk, skin
skyde, skrive

Ad. 2.1. Lytte- og læsestrategier

Øvelse i at sammenfatte tekster:

Læreren finder 4 – 5 korte avisnotitser à ca. 15 – 25 spaltelinjer og kopierer dem.

Anvisning til eleverne:

Når man skal forstå en tekst, er det en hjælp, hvis man kun lægger mærke til de vigtigste informationer og sammenfatter dem. Du kan benytte enkelte stikord eller korte sammenfatninger.

Læs tekst 1 – 4 (5) igennem. Skriv for hver tekst de vigtigste informationer på et ark papir. Der må ikke være mere end 3 sætninger pr. tekst.

Sæt jer sammen 2 og 2, sammenlign jeres resultater og diskutér, hvorfor I har valgt netop de stikord (sætninger) og ikke andre.

Mulige forklaringer kan være:

- Ordene/ sætningerne gengiver alle aspekter i teksten
- Med de ord/sætninger kan jeg senere genskabe teksten
- De valgte ord/sætninger er de helt centrale i teksten

fra: Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien, s. 154

Øvelse i at læse ektemporaltekster med en minimal anvendelse af ordbog.

Øvelsen gennemføres i timerne naturligtvis uden anvendelse af ordbog.

Eleverne præsenteres for en oversigt over sammenhæng mellem fremmedsprogets og danske lyde (se ovenfor under 1.2. Billede og lyd)

Læreren vælger 2 – 3 ektemporaltekster à ca. ½ side og noterer de gloser, som man mener eleverne måske/måske ikke kender. Gloserne udleveres på et ark, der er delt op i tre spalter: én med gloserne og to til elevernes notater. Eleverne bliver bedt om at notere bud på oversættelsen af alle de ord, der kender eller kan gætte betydningen af. Disse bud skrives i 2. spalte. Derefter udleveres ektemporalteksterne, som er forsynet med en kort indledning. Læreren introducerer begrebet 'script' (et script "beskriver en rækkefølge af begivenheder i en bestemt situation"), altså: hvis indledningen f.eks. omtaler "en togrejse", hvilke gloser kan vi så forvente at møde, hvilke begivenheder kan der blive tale om osv.? Derefter beder læreren eleverne tænke sig ind i tekstens situation: hvilket billede/hvilke billeder har eleverne i hovedet ud fra indledningen? Er der tale om forskellige scripts, eller danner alle elever de samme billeder? Derefter indkredser klassen i fællesskab, hvilke ting, der sandsynligvis knytter sig til disse scripts og får derved en række gloser på dansk, som højst sandsynligt dukker op i teksten.

Således udrustet går eleverne i gang med at læse og referere eller oversætte teksterne, hvorefter de i 3. spalte på arket noterer de gloser, de nu forstår i konteksten og ved hjælp af scriptet, samt reviderer eventuelle forkert bud i 2. spalte.

Lyttestrategier:

Udgangspunktet er et bånd om Emil Nolde, hvor der berettes kronologisk om hans liv. Lytteøvelsen indgår i et forløb, hvor eleverne på forhånd har beskæftiget sig med hans billeder og fremlagt nogle af disse i plenum.

1. Eleverne introduceres kort til indholdet af båndet og foreslår ord, som man kan forvente i den type tekst.
2. De hører båndet 1 gang. Opgaven er bunden: notér årstal og stednavne, hvornår opholdt han sig hvor? (til tysklærere: teksten og båndet findes i Brennpunkt Deutsch 2/2000). Derefter sammenligner de 2 og 2 deres noter, korrigerer og udbygger samt markerer rejseruter på et kort.
3. En elev fremlægger for hele klassen. Resten af klassen korrigerer og udbygger.
4. Båndet høres endnu en gang og evt. huller udfyldes.

Vigtigt er det, at eleverne skal lytte efter helt specifikke oplysninger, mens de kan overheøre andet. Ved endnu en gennemlytning kan de så lytte efter andre aspekter i teksten.

Se endvidere ideer i Sprogforum nr. 22, temanummer om Lytteforståelse. Nummeret er udsolgt, men de fleste artikler findes i fuldtekst på: http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/sprogforum_welcome.htm
Jensen: Fokus på form – made in Denmark i: Sprogforum nr. 30

Ad 2.2. Analysere og anvende regler

Analysere ord og udtryk: finde kerne og afledninger – se eksempel ovenfor: Ordfamilier

Følgende opgave er knyttet til Thomas Mann: Tonio Kröger, men kan i princippet laves til alle tekster. Eleverne skal udfylde skemaet v. hj. a. ordbog. De får opgivet ord fra én ordklasse og skal få finde afledninger/kerne i de andre ordklasser. Gør opmærksom på, at det ikke altid er muligt at finde alle ordklasser.

Verbum	Substantiv	Adjektiv
lieben		
		Übermütig
	das Entzücken	
	der Schmerz	
	die Drangsal	
	die Demütigung	
	das Herz	
	die Freude	
	das Gemüt	
sich sehnen		
	die Gelassenheit	
(sich) verlieren		
		Liebenswertig
	der Ernst	
		Neidisch
	die Sehnsucht	
	das Glück	
	die Eitelkeit	

De samme gloser kan bruges i en repetitionsopgave: man laver et antal små sedler med de engelske/tyske/franske/spanske gloser på den ene side, den danske oversættelse på den anden side. Ordene er opdelt i sværhedsgrader: røde sedler for de sværeste, gule for de lidt nemmere og grønne for de nemmeste. Eleverne arbejder i grupper på 4. Først lægger de sedlerne med fremmedsprogsgloserne opad. Efter tur vælger de en seddel, oversætter til dansk og kontrollerer oversættelsen. Når alle sedler er vendt, skal eleverne derefter oversætte det danske ord til fremmedsproget. Der gives point efter sværhedsgrad: 3 for rød, 2 for gul, 1 for grøn. Taktikerne kan hurtigt se fidusen i at lære de sværeste gloser. (velegnet til fredag i 8. time)

Eks. På engelsk: Se Birte Christensen m.fl. Ord og tekst s. 33

Induktiv tilgang til et grammatisk emne

Nedenstående tekst forelægges eleverne på en overhead-planche. Eleverne bliver bedt om at overveje, hvorfor nogle ord er skrevet i kursiv og derefter at redegøre for de former, de møder i teksten. Teksten er fra Arthur Schnitzlers 'Die Toten schweigen' og udgør et meget centralt sted i teksten. Målet er, at eleverne når frem til, at der sker et tempusskift og at de reflekterer over, hvorfor hvad forfatteren vil opnå med det.

Und sie *stieß* mit dem Fuß die Laterne um. Die *verlöschte*. Nun *stand* sie in tiefer Finsternis. Nichts *sah* sie. Auch ihn *sah* sie nicht mehr. Nur der weiße Schotterhaufen *glänzte* ein wenig. Die Stimmen *kamen* näher. Sie *begann* am ganzen Körper zu zittern.

Nur nicht hier entdeckt werden. Um Himmelswillen, das ist ja das einzige wichtige, nur auf das und auf gar nichts anderes kommt es an – sie ist ja verloren, wenn ein Mensch erfährt, dass sie die Geliebte von.....

Sie *faltet* die Hände krampfhaft. Sie *betet*, dass die Leute auf der anderen Seite der Straße vorüber gehen *mögen*, ohne sie zu bemerken. Sie *lauscht*.

Således kan man vise eleverne en nøje sammenhæng mellem form og indhold i en tekst.

Ad 5. Sociale læringsstrategier

Samarbejde om en tekst – processkrivning

I denne opgave skal du skrive et brev på engelsk/tysk/fransk/spansk. Først skal du arbejde alene, derefter sammenligner du dit brev med din sidemand, til sidst skriver I i fællesskab et brev.

1. Læs følgende anvisninger og skriv så brevet.
 1. Du skriver til turistkontoret i Manchester/München/Lyon/Sevilla og beder om informationer.
 2. I dit brev skal du medtage følgende punkter:
 - billige overnatningsmuligheder?
 - særlige arrangementer eller begivenheder?
 - seværdigheder?

Skriv først en kladde.

3. kontrollér:
 - adresse og dato
 - overskrift
 - afslutning (med venlig hilsen)
 - store og små bogstaver
 - verbalformer
 - præpositioner (eller andet vigtigt, afhængig af sprog)
4. Skriv så brevet rent

2. Arbejd sammen med din kammerat:

sammenlign de to breve mht. indhold

- a) Hvor er der ligheder? Hvor er der forskelle?
 - b) Hvis der er forskelle: Hvilken løsning er den bedste?
3. Skriv nu et fælles brev på baggrund af de to breve. Anvend hver gang den bedste løsning fra brevene. Hvis I ikke kan enes, kan I evt. bede en tredje person læse forslagene.
4. Diskutér afslutningsvis:
- a) Har jeres samarbejde ført til bedre resultater?
 - b) I hvilke typer af opgaver kan det være hensigtsmæssigt at arbejde sammen?

Fra: Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien

Ad 6.2. Udnytte alle til rådighed stående midler

Indsætte 'tomme' ord, anvende omskrivninger og synonymer

Modeltekst:

Maria (engelsk/tysk....) taler med Camilla (dansk)

- Årh, Camilla, jeg har glemt min øh ting hjemme. Du ved, sådan en ting... hvad hedder det... til håret.
- Shampo?
- Nej, det er ikke shampo. Jeg mener, øh, den er for det meste sort, eller en anden farve, øh, af plastic. Sådan noget, man tager gennem håret.
- En kam?
- Ja, øh nej,.... Lige som en kam, men den er rund...
- Åh, jeg tror, jeg ved, hvad du mener.

Maria forsøger på forskellige måder at forklare Camilla, hvad hun har glemt. Kryds af i nedenstående tabel, hvilke strategier, Maria bruger.

	Maria
a. siger, hvordan det ser ud: 'Den er rund, sort.....'	
b. siger, hvad den skal bruges til: 'Jeg bruger den til.....'	
c. siger, hvor man finder den: 'Den står/ligger i.....'	
d. siger, hvornår man finder den: 'Man ser den tidligt om morgenen....'	
e. benytter et ord fra et andet sprog	
f. laver en tegning	
g. siger, hvilket materiale den er lavet af: ' Af plastic, træ, gummi....'	

Diskutér i grupper, om I kender/anvender andre strategier.

Vælg hver en ting, som I derefter beskriver efter ovenstående modelsamtale og med inddragelse af andre af de foreslåede strategier.

Fra: Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien

SPØRGESKEMA TIL ELEVERNE OM LÆRING

1. GENERELLE LÆRINGSVANER

- jeg lærer bedst, når jeg hører musik
- jeg lærer bedst i en gruppe
- jeg lærer bedst, når jeg er alene
- jeg lærer bedst, når læreren siger, hvad jeg skal lære
- jeg lærer bedst, når læreren hører mig
- jeg lærer bedst, når jeg selv kan bestemme, hvad og hvordan jeg skal lære
- jeg lærer bedst om aftenen
- jeg lærer bedst om morgenen
- jeg lærer bedst under tidspres
- jeg lærer bedst, når jeg har god tid
- jeg lærer bedst før en eksamen
- jeg synes det er svært at stille spørgsmål til det, jeg ikke forstår
- jeg spørger tit om det, jeg ikke forstår
- jeg synes, det er pinligt at tale engelsk/tyisk/fransk/spansk/italiensk/russisk. Jeg laver jo så mange fejl
- det generer mig ikke, at jeg laver fejl

(fra: Ulrika Tornberg: Erfaringen 2)

2. HVORDAN FORBEREDER DU DIG HJEMME?

A. Tekstlæsning

- jeg læser teksten igennem 1 gang, skriver gloser op, slår dem op efter gennemlæsning
- jeg læser teksten igennem 2 gange: 1 gang hurtigt til overblik, 1 gang grundigt med gloseopslag undervejs. Derefter noterer jeg stikord til brug i timen.

B. Mundtlig forberedelse

- jeg forbereder mig ikke mundtligt
- jeg kigger på eventuelle arbejdsspørgsmål
- jeg refererer teksten kort på dansk
- jeg refererer teksten kort på engelsk/tyisk..... – i hovedet
- jeg refererer teksten højt på engelsk/tyisk....
- jeg prøver at besvare eventuelle tekstspørgsmål på engelsk/tyisk.... – i hovedet
- jeg prøver at besvare eventuelle tekstspørgsmål højt på engelsk/tyisk...

C. Skriftligt hjemmearbejde - oversættelser

- jeg oversætter teksten v.hj.a. ordbog
- jeg oversætter teksten v.hj.a. ordbog og grammatik
- jeg læser om emnet i grammatikken, lærer evt. bøjninger og oversætter derefter

D. Skriftligt hjemmearbejde – fri opgaver

- jeg skriver/tænker teksten på dansk og oversætter
- jeg skriver disposition og stikord på engelsk/tyisk.... – og skriver derefter teksten
- jeg slår op i ordbog og grammatik undervejs
- jeg gennemlæser teksten hurtigt efter skrivning
- jeg analyserer sætningerne og kontrollerer bøjninger

E. Efterbehandling af skriftlige arbejder

- jeg arkiverer opgaven lodret

- jeg følger gennemgangen i timen og noterer forklaringer på fejl
- jeg retter fejlene og afleverer opgaven til gennemsyn, hvis læreren forlanger det

Ovenstående er en række forslag til arbejdsformer. Det skal ikke forstås sådan, at der findes én rigtig løsning, men det er klart, at der er nogle arbejdsformer, der giver en bedre indlæring end andre.

Diskutér i grupper, hvordan I arbejder, og notér fordele og ulemper ved de enkelte metoder.

3. LÆRINGSSTIL

Vær opmærksom på, at vi kan have meget forskellig læringsstil:

- nogle mennesker er udpræget **auditive**: de lærer bedst ved at **høre** emnet blive fremlagt
- nogle mennesker er udpræget **visuelle**: de lærer bedst ved at **læse om** emnet
- nogle mennesker er udpræget **kommunikativt** orienterede: de lærer bedst i samarbejde og samtale med andre
- nogle mennesker er udpræget **erfaringsorienterede**: de lærer bedst, hvis de kan afprøve det, de har lært, i praksis
- nogle mennesker er udpræget **abstrakt-analytisk** orienterede: de lærer bedst, når stoffet eller emnet bliver fremstillet systematisk og klart struktureret, f.eks. grammatiske regler.
- nogle mennesker er udpræget **haptisk/motorisk** orienterede: de lærer bedst, hvis de samtidig med læsning/høring bruger deres krop eller hænder, f.eks. danser rundt på gulvet, bevæger sig frem og tilbage, har noget i hænderne osv.

Den sidste type mennesker har det svært i undervisningen, hvor der primært tales til hovedet. Læg f.eks. mærke til, om du lærer bedre i fag med praktiske øvelser. Og brug så din krop, når du forbereder dig hjemme.

De fleste mennesker er nok en blanding af nogle af de ovennævnte typer, men vær alligevel opmærksom på, hvordan du lærer bedst og udnyt det til at bruge den eller de metoder, der passer dig bedst, i forberedelsen.

LÆRINGSSTIL

- nogle mennesker er udpræget **auditive**: de lærer bedst ved at **høre** emnet blive fremlagt
- nogle mennesker er udpræget **visuelle**: de lærer bedst ved at **læse om** emnet
- nogle mennesker er udpræget **kommunikativt** orienterede: de lærer bedst i samarbejde og samtale med andre
- nogle mennesker er udpræget **erfaringsorienterede**: de lærer bedst, hvis de kan afprøve det, de har lært, i praksis
- nogle mennesker er udpræget **abstrakt-analytisk** orienterede: de lærer bedst, når stoffet eller emnet bliver fremstillet systematisk og klart struktureret, f.eks. grammatiske regler.
- nogle mennesker er udpræget **haptisk/motorisk** orienterede: de lærer bedst, hvis de samtidig med læsning/høring bruger deres krop eller hænder, f.eks. danser rundt på gulvet, bevæger sig frem og tilbage, har noget i hænderne osv.

(efter: Ute Rampillon: Aufgabentypologie zum autonomen Lernen)

LIDT TEORI OM INTERSPROG OG SPROGTILEGNELSE

INTERSPROG: det specielle elevsprog som man i dag antager at en elev udvikler på vejen mod et fremmedsprog. (Selinker i International Review of Applied Linguistics 10, 1972)

DEKLARATIV VIDEN: elevens bevidste viden om sprogets regler

PROCEDUREVIDEN: elevens evne til at anvende disse regler i kommunikation.

En elevs *intersprog* består både af regler om sprog, som er automatiseret, og af det sprog, som endnu er under udvikling. De fleste sproglærere underviser formodentlig om grammatik i det fromme håb, at deres forklaringer og øvelser også fører til, at elevernes evne til at anvende sproget derigennem påvirkes på en positiv måde. (Ulrika Tornberg: Sprogdidaktik s. 66)....

Man kan sige, at (grammatikundervisningen) synes at have en forsinket effekt. At have viden *om* sproget er ikke det samme som at kunne *anvende* denne viden i kommunikation.... Man kan... ved hjælp af deklarativ viden forstå avancerede sproglige strukturer, selvom man endnu ikke er moden til at producere dem i sit eget sprog..... Indlæringen af et fremmedsprog i en skolesituation kan således på grund af det, man i dag ved om sprogindlæring, beskrives som et vekselspil mellem udviklingen af deklarativ viden og procedureviden. (Ulrika Tornberg: Sprogdidaktik s. 68 – 69)

Model til struktureret arbejde med opgavetyper (efter Neuner/Johs. Wagner)

Opgavebet.	Opgavetype	Karakteristik
A	RECEPTIVE OPGAVER	Præsenterer eleverne for elementer (grammatiske emner, gloser mv.)
B	REPRODUKTIVE OPGAVER	Gør eleverne bekendt med gloser Og strukturer
C	REPRODUKTIVE- PRODUKTIVE OPGAVER	Gør eleverne fortrolige med styrede strukturer
D	FRIE OPGAVER	Kreativ sprogbrug

NB! Opgaver af B- og C-typen er for det meste skriftlige opgaver (f.eks. indsætningsøvelser, oversættelser, 'frie' opgaver med fokus på et bestemt element.) For at automatisere sproget må eleverne også træne den slags øvelser mundtligt. Vi skal altså udvikle mundtlige øvelser af disse to typer. (til tyskundervisningen: Häussermann/Piepho: Aufgabenhandbuch, iudicium 1996)

ØVELSE TIL AT VISE ELEVERNE FORSKELLEN PÅ AT ARBEJDE MED DEKLARATIV VIDEN OG PROCEDUREVIDEN

1. Find en kort tekst til det pågældende niveau. Eleverne læser den hjemme, og man kan evt. bede eleverne komme med forslag til, hvordan man kan arbejde med den.
2. Tekstarbejdet:

Model 1.

1. Spørgsmål til indholdet (hvad, hvem, hvor, hvorfor osv.)
2. Indlær følgende ord:
-
-
-
(= 20 ord)
3. Teksten indeholder flere uregelmæssige verber i præteritum.
 - a. Understreg verberne
 - b. Skriv verbernes hovedformer.
4. Lektien er at kunne besvare spørgsmålene, indlære ordene og redegøre for de stærke verber.

Model 2.

1. Spørgsmål til teksten. Diskutér spørgsmålene nedenfor i gruppen (om nødvendigt først på dansk) og lav så en sammenfatning af diskussionen på engelsk/tyisk/fransk/spansk.
 - a. Passer det efter din mening at (tekstens tema formuleret som en 'sandhed'
 - b. Har person X handlet rigtigt? Giv argumenter for og imod.
 - c. Der findes en talemåde der siger..... Kan du forestille dig andre situationer, hvor den passer?
2. Udvælg de ord og udtryk, som du tror du kan have nytte af, og lær dem, så du kan anvende dem til at udtrykke dine egne meninger.

Model 3.

1. Spørgsmål til teksten:
 - a. Arbejd i grupper og skriv i fællesskab 3 – 4 spørgsmål, som kunne være særligt interessante i forbindelse med denne tekst.
 - b. Stil derefter spørgsmålene til en anden gruppe.
 - c. Skriv det interessanteste spørgsmål fra hver gruppe på tavlen.
2. Hvilket problem behandler teksten? Besvar spørgsmålet i gruppen.
3. Skriv en fælles, kort tekst i gruppen om "jeres" problem. (Teksten skrives på PC og skal være færdig til næste time.
4. Gruppeteksten deles ud som en ny tekst til de andre grupper.
5. Grupperne læser og kommenterer de nye tekster.

Model 4.

1. Arbejd i grupper. Udvælg de dele i teksten, I anser for at være mest betydningsfulde.
2. Omform nu disse dele på jeres egen måde. Alle midler er tilladt (musik, farve, dramatisering)
(fra Ulrika Tornberg: Sprogdidaktik s. 93 – 94)

OVERSÆTTELSER

Eksempler på, hvordan man *ikke* skal bruge en ordbog!

Eksempel 1: Forhistorien er, at Lisbeths svømmeklub havde haft besøg af nogle englændere. Og nu var det så danskernes tur til at komme til England. Lisbeth skulle indkvarteres i Nottingham hos Beverley, som havde boet hos Lisbeth under sit besøg i Danmark. Forinden modtog Lisbeth et brev fra den engelske pige, der uden det mindste kendskab til dansk havde besluttet sig for at skrive på vores besynderlige sprog:

”Kær Lisbet, håbe du er alle brønd, og rede for dit tur til England. Den er ikke lang nu før du komme over herpå, er den? Vi er alle tilskuer fremad til du komme, og håbe du havde en stor helligdag.

Jeg tænke du vil ankomme inde Nottingham om 16th Oktober og lov igen om Onstags 18 Oktober, er denne forbedre?

Behage spørge dit svømme karet hvis du vil vaere duelig til blive med mig, hvornår du komme.

Jeg taenke du vil nyde til vaere blive inde Nottingham, og der vil være fylde for du til gøre. Tirsdag (17 Oktober) der vil vaere en sevaerdighed- forstå rundrejse organisme for du, hvem du skuld nyde.

Behage, hvis du havde tid, vil du skrive og fortælle meg, hvis den er meg du vil vaere blive med.

Meg søster håbe Bente fra dit svømme klubber, vil vaere blive på vores hjem.

Farbelle

Thi

Nu

Beverley

(Politiken 5/7-2003)

Eksempel 2:

He naked her over the street.

Do.

Eksempel 3:

What hedder it now on engelsk?

Af Søren Joensen, Politiken, London

Excuse me Sir, kunne de tænke Dem at købe nogle løse bryster og et par ludernumser – eller hvad med et par hunde-nosser og en hold kæft-seng?

Ovenstående obsceniteter er eksempler på dansk-engelsk sprogforbistring fra den danske London-ambassades rædselskabinet over kiksede brochurer fra danske firmaer med ambitioner om at sælge varer i Storbritannien.

De løse bryster var i virkeligheden sutter til sutteflasker, men blev i brochuren til 'loose tits'.

Ludernumserne – 'tart bottoms' – blev opfundet i et forsøg på at sælge tærte-bunde. De hedder rettelig 'patty shells', fortæller handelsråd Jørgen Gulev fra den danske ambassade i London.

De ædlere dele på menneskets bedste ven – 'Dogs balls' – gjaldt bolde til hunde og skulle have været oversat som sådan, nemlig Balls for Dogs. Blandt guldkornene er også Shut op Beds, som skulle beskrive en slags sovesofa, folding bed. Et rigtigt dårligt slogan, ligesom 'Sand for cat piss', kattegrus, næppe nåede frem til hyldeerne i de finere supermarkeder.

Men flere af brochurerne blev faktisk sendt på gaden, inden fejlene blev opdaget. Vi har moret os en hel del over det, men det sælger jo ikke ligefrem varer, siger Jørgen Gulev, der af hensyn til de uheldige – eller klodsede – producenter ikke vil afsløre navnene på virksomhederne.

Vi kan dog også bøffe herhjemme – således fik Gulev følgende eksempel fra en englænder, der havde været forbi Københavns Lufthavn: ”We take your bagage and send it in all directions”, lød det på en plakat. Utvivlsomt udtryk for et ønske om at yde god service, men det kunne måske give bekymring hos den rejsende for, hvor bagagen mon vil ende.

Oversættelser er et meget forkert sted at spare. Det skal gøres professionelt og ikke af en eller anden tante, der har været au-pair herovre for 30 år siden, konstaterer Jørgen Gulev.

(Politiken 24/4-1997)

Eksempel 4:

Ich wollte ihn retten, aber es ging Held verschnittener Eber.

Das Leben ist obwohl.

Das ist total Unterrock

Eksempel 5:

LANGÅ – WO DÄNEMARK IS DIE SCHÖNSTE – Es ist mit Freude und stoltz, wir eine Tradition, hier anfangen will, und wie ist unsere meinung, lange Zeit leben soll:

Heute Jahr wir herausgeben den ersten Touristbrochüre von Langå Gemeinde.

Wir, wie im Langå wohnen, sagen das „- es ist hier, Dänemark ist herrlichst –,, und sie, wie schon uns besucht hat, will uns recht geben....

Deshalb hoffen wir das unsere Brochüre will sie zum eine Besuch bei uns Eingebung und eine Idee zum einen tätig und Erlebnisreich geben kann, aber trotzdem eine entspannende Ferie.

Den danske version lyder:

LANGÅ hvor Danmark er dejligst!

Det er med glæde og stolthed, vi påbegynder en tradition, som det er vort ønske og vor mening, skal leve længe!

I år udgiver vi Langå kommunes første turistbrochure!

Vi, der bor i Langå, siger at ”- det er hér, Danmark er dejligst-”, og de, der allerede har gæstet os, giver os ret.....

Derfor håber vi, at vor brochure vil inspirere dig til et besøg hos os, og at den kan give dig ideer til en oplevelsesrig og aktiv, men alligevel afslappet ferie.

Eksempel 6: (stadig fra Langå-brochuren)

Guldende Rat in die Natur!

....

- löschen Sie Zigarette an beruhigende weise, wo Grossfeuer bleiben nicht
- brauchen Sie die Vernunft, wenn du auf oder in Binnengewässer ist
- lehre Sie etwas von der See und was mann aufpassen soll

(Langå, ca. 1990)

Gode råd til eleverne

- Anvend din viden om verden
- Forsøg at se hele situationen for dig
- Forsøg at finde ud af tekstgenren. Hvis det er et interview, så koncentrer dig om spørgsmålene. Hvis det er en nyhedsoplæsning, koncentrer dig om *Hvornår? Hvor? Hvem? Hvad?* Hvis det er en beretning, så koncentrer dig om ”den røde tråd”.
- Lyt efter kendte ord og internationale ord.
- Lær at genkende tal og stednavne.
- Fortsæt med at lytte, selvom du ikke forstår alt.
- Koncentrer dig om det, du forstår.

Ovenstående råd gælder lytning, men kan i høj grad også bruges ved læsning.

Den gode sprogindlærer/ lærer

- er en villig og duelig gæster
- har stærk trang til at kommunikere eller til at lære af kommunikation; han/hun er villig til at gøre mange ting for at få budskabet over
- er almindeligvis ikke genert, men villig til at opføre sig fjollet, hvis der kan opnås fornuftig kommunikation ved det, villig til at gøre fejl og til at leve med en vis usikkerhed
- lægger mærke til form og holder øje med sprogmønstre
- øver sig
- kontrollerer både sin egen og andres tale, er opmærksom på modtagelsen af det sagte
- lægger mærke til meningen.

(*efter* Rubin: What the 'Good Language Learner' can teach us. i. TESOL Quarterly; vol. 99, 1975 nr. 1. *Her gengivet fra Sprogforum nr. 15/1999: Læring og læreoplevelser*)

Litteraturliste til læringsstrategier

Peter Bimmel & Ute Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien. Langenscheidt/ Goethe-Institut, 2000

Ute Rampillon: Aufgabentypologie zum autonomen Lernen. Hueber Verlag, 2000

Ulrika Tornberg: Erfahrungen 2. Gleerups 1995

Sprogdidaktik. L&R Uddannelse 2001 (oversættelse og bearbejdelse Birgith Lotzfeldt)

Birte Christensen, Jonna Engberg-Pedersen, Mette Grønvold og Birgit Henriksen: Ord og tekst. Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 25, 2000

Helene Uri: Majonæsekrig og radiser fra neden. En bog om sprog. Gyldendal 2002 (oversættelse og dansk bearbejdning: Ane Børup & Bolette Rud. Pallesen)

Birte Dahlgreen, Pia Elmtoft-Riedel og Claus Knudsen: Sprog på tværs. Lærerens bog og elevhæfte. Munksgaard 1999

Sprogforum nr. 15/1999, 22/2002 og nr. 30/2004

En grundlæggende indføring i fremmedsprogspædagogik er: Patsy M. Lightbown & Nina Spada: How Languages are Learned. Oxford University Press 1993